บทบรรณาธิการ

แด่ปีแห่งวัฒนธรรมไทย

ปีแห่งวัฒนธรรมไทย ชื่อนี้สำหรับบุคคลผู้ที่สามารถหยั่งรู้ได้ถึง น่าจะเห็นว่ามีความหมายที่ลึกซึ้งมาก วัน-เดือน-ปี เป็นธรรมชาติที่บ่งบอกถึงกระแสความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตมนุษย์ในโลกกับสุริยจักรวาล ส่วนวัฒนธรรม ถือเป็นธรรมชาติที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลาย ซึ่งปรากฏเปลี่ยนแปลงอยู่ในโลกนี้กับวิถีชีวิตมนุษย์แต่ละคน ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างปีกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งในปีนี้มีการหยิบยกขึ้นมาประกาศเป็นเงื่อนไข จึงไม่น่าจะถือเป็นเพียงเรื่องราวเฉพาะปีเดียวเท่านั้น หากควรเข้าใจว่าเป็นกระแสธรรมชาติอันถือเป็นพื้นฐานชีวิตไทยทุกคน ที่ร่วมเกิดร่วมดำรงชีวิตและร่วมตายด้วยมีจิตสำนึกผูกพันถึงซึ่งกันและกัน โดยถือเป็นสัจธรรมและหน้าที่ของแต่ละคน ผู้ซึ่งชีวิตหลังจากเกิดมาแล้ว มีโอกาสเจริญยิ่งขึ้นทั้งในด้านภูมิปัญญาและร่างกายถึงระดับเป็นผู้ใหญ่ พึงสามารถเห็นได้รู้ได้ชัดเจนและนำปฏิบัติได้ จากความรู้สึกที่ซาบซึ้งเป็นธรรมชาติ

แต่สิ่งซึ่งธรรมชาติได้กำหนดเป็นสัจธรรมไว้ และควรถือเป็นสมมติฐานเพื่อใช้ตรวจสอบกับสภาพที่เป็นจริงอยู่ในขณะนี้ ว่ามีเหตุมีผลสอดคล้องกันอย่างไรหรือไม่ เราคงต้องนำมาพิจารณาวิเคราะห์กันอย่างลึกซึ้งโดยถือพื้นฐานการมองที่สามารถเห็นภาพกระแสซึ่งเชื่อมโยงถึงกันและกันของทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างแจ่มชัด ไม่เช่นนั้นแล้วก็คงยากที่จะเข้าถึงสัจธรรมดังกล่าวแล้วได้

ก่อนอื่นคงต้องมองถึงโครงสร้างการบริหารและการจัดการระดับพื้นฐานของสังคมไทยจากสิ่งที่เป็นมาแล้ว ซึ่งแม้ว่าจะได้มีการประกาศตัวเองเป็นประชาธิปไตยมากว่า 60 ปี แต่การประกาศครั้งนั้นก็เริ่มจากกลุ่มบุคคลผู้ถืออำนาจระดับบนๆ ด้วยกันเองเป็นเหตุ ในขณะที่ชาวบ้านซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ยังคงไม่อาจรู้และเข้าใจถึง เนื่องจากช่องว่างภายในพื้นฐานการศึกษาอันถือว่ามีส่วนครอบคลุมถึงทุกๆ ด้าน ในช่วงนั้นก็ยังคงปรากฏเป็นความจริงอย่างชัดเจนอยู่ แม้ว่าในกลุ่มบุคคลผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงอาจมีบางคนซึ่งรากฐานตนเองหยั่งลงลึกซึ้งถึงระดับพื้นดินอันถือเป็นจุดยืนเช่นชาวบ้านทั่วไป

ประกอบกับในยุคนั้น รากฐานคนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีโอกาสเหนือและถือครองอำนาจอยู่ ก็เริ่มต้นปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนแล้วว่า ขาดความมั่นคงอยู่กับพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้น เมื่อคนกลุ่มนี้ได้มีโอกาสเข้าไปกำหนดระบบการจัดการโดยที่ประกาศว่า ต้องการ

ให้คนระดับล่างได้มีช่องทางไต่เต้าขึ้นสู่ระดับบนอย่างอิสระ

แต่จากการที่ขาดความมั่นคงแข็งแรงภายในรากฐานตนเองทั้งสองด้าน ได้ทำให้เกิดสภาวะย่อหย่อนต่อ การพึ่งพาตนเอง จึงส่งผลสะท้อนทำให้เกิดการยึดติดคยู่กับสิ่งเย้ายวนซึ่งห้อมล้อมอยู่ในบรรยากาศสิ่งแวดล้อมภายในระบบลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยที่ไม่นานนักก็เริ่มสะท้อนพฤติกรรมทำให้รู้สึกว่า มีการสร้างพรรคพวกไว้เพื่อใช้เป็นฐานอำนาจตัวเอง กับอีกด้านหนึ่งก็มีการยึดติดเก้าอี้และตำแหน่งชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อ่านได้จากสื่อความรู้สึกอันเป็นธรรมชาติของคน ในส่วนซึ่งยังคงมีรากฐานอยู่กับพื้นดิน

ความหวังที่ว่า จะได้คนผู้มีจิตวิญญาณหรืออุดมการณ์เพื่อส่วนรวมเข้าไปเป็นตัวแทนคนระดับล่างโดยที่มุ่งสร้างสรรค์อย่างจริงจัง ทั้งในด้านแนวคิดและทิศทางของการปฏิบัติที่เกิดจากความจริงใจ หากนำเอาพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งปรากฏเห็นในปัจจุบันมาเป็นสื่อ มองผ่านลงไปถึงเงื่อนไขที่อยู่ในรากฐาน ทำให้สามารถอ่านได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเป็นลำดับว่า สิ่งซึ่งเป็นความจริงที่ปรากฏให้เห็นต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันในทุกๆ เรื่อง น่าจะเป็นภาพที่สวนทิศทางกันกับสมมติฐานซึ่งได้กล่าวไว้แต่เริ่มแรก

อนึ่ง หากนำเอาหลักสัจธรรมมาเป็นพื้นฐานในการพิจารณาเพื่อหวังอ่านพฤติกรรมได้ถึงความจริง ประจักษ์พะยานที่ปรากฏออกมาจากการปฏิบัติทำให้หยั่งรู้ได้ไม่ยากก็คือ ภาวะลืมตัวอันเป็นธรรมชาติความรู้สึกที่คยู่ในส่วนลึก ทำให้มีการมุ่งดึงตัวเองเข้าสู่อำนาจทุกรูปลักษณะอย่างปราศจากการหยั่งรู้ได้ถึงขอบเขตของเหตุและผล จึงมีการใช้วิธีการได้ทุกรูปแบบ เนื่องจากขาดเกราะเข้าถึงได้ว่า สิ่งใดควรเป็นเรื่องของตัวเอง – สิ่งใดควรเป็นเรื่องของคนอื่น

จากเหตุดังกล่าว จึงปรากฏผลให้เห็นเป็นประเด็นสำคัญกันในทุกวันนี้เช่น มีภาวะโต้แย้งกันและกันที่เพิ่มองศาความรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อยๆ กัน มีการแยกตัวออกจากกันและกันบนพื้นฐานอุดมการณ์มาสู่ความเป็นพรรคพวกเพิ่มขึ้น ซึ่งแน่นอนที่สุด ย่อมก่อให้เกิดความไม่มั่นคงแก่สังคมและตนเอง เนื่องจากทำให้รากฐานจิตใจห่างจากพื้นดินอันถือเป็นสัจธรรมของชีวิตออกไปทุกขณะ ทำให้สถานการณ์บังเกิดช่องว่างห่างจากคนระดับล่างซึ่งเป็นทั้งฐานและศูนย์ร่วมของทุกคน เปลี่ยนคนระดับล่างๆ ให้มาอยู่ในสภาพที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือแสวงประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวกโดยคนระดับบนๆ ชัดเจนยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

ในกรณีที่มีการประกาศให้มีปีแห่งการรณรงค์เพื่อวัฒนธรรมไทย หากมองโดยถือเอาปัญหาที่แฝงอยู่ในรากฐานดังกล่าวเป็นหลักคงรู้สึกว่า เป็นเพียงสิ่งซึ่งกำหนดขึ้นจากเงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานของคนระดับบนเท่านั้น จึงน่าจะย่อหย่อนด้วยกระแสอันมีรากฐานปรากฏเด่นชัดอยู่กับทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคนระดับล่างๆ

หากนำเอาหลักวัฒนธรรมที่ถือว่า ทุกชีวิตและทุกสิ่ง ซึ่งต่างก็เกิดและดำรงอยู่ร่วมกระแสเดียวกัน อย่างมีรากฐานผูกพันถึงซึ่งกันและกันโดยถือเอาผืนแผ่นดินเดียวกันเป็นสื่อเชื่อมโยง

มาใช้เป็นฐานการพิจารณาเพื่อช่วยให้เข้าใจและมองเห็นภาพได้ลึกซึ้ง ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าตามสภาพที่ปรากฏเป็นความจริงในปัจจุบัน ปีก็คงหมายถึงเพียงปีนี้ กับความหมายของวัฒนธรรมก็คงหมายถึงเพียงด้านที่เป็นรูปแบบ เช่น โบราณสถานซึ่งมองอย่างเน้นความรู้สึกอยู่กับด้านรูปแบบของสิ่งก่อสร้างและนำมาเล่าขานกันเป็นเรื่องเป็นราว กับรูปลักษณะของการแต่งกายตลอดจนการบันเทิง เช่น ดนตรีไทยและรำไทย แต่ไม่อาจสานความรู้สึกให้เชื่อมโยงถึงคุณค่าของทุกชีวิตและทุกสิ่งซึ่งมีส่วนร่วมผูกพันถึงซึ่งกันและกันได้

ซึ่งแน่นอนที่สุด เมื่อไม่มีสิ่งนี้ก็ย่อมมีสิ่งอื่นที่มีเหตุสืบเนื่องมาจากมนุษย์ด้วยกันเองซึ่งคอยจับจ้องแสวงโอกาส แทรกแซงเข้ามาแทนที่ โดยที่ปรากฏตอกมาจากสื่อสาธารณะออกมาให้เห็นแล้วอย่างหลากหลาย เช่นเดียวกันกับปีรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมหรือปีซึ่งประกาศออกมาเพื่อเรื่องอื่น ๆ

คำปรารภซึ่งมักปรากฏออกมาเป็นครั้งคราวว่า เมืองไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา แต่เหตุไฉนในปัจจุบันศีลธรรมจึงได้เสื่อมโทรมลงไปเรื่อย ๆ คนไทยส่วนใหญ่หันหลังให้กับชีวิตและสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีรากฐานอยู่ร่วมพื้นดินถิ่นเกิดกับตัวเอง โดยที่ขาดการหยั่งรู้ได้ถึงคุณค่าของสรรพสิ่งดังกล่าวซึ่งต่างก็มีเหตุมีผลสนองชีวิตตนเองมาแต่อดีต ดังจะเห็นได้ง่ายที่สุดคือ ทิ้งขว้างสิ่งต่าง ๆ ซึ่งชีวิตตนเคยผ่านพ้นมาแล้วอย่างไม่สนใจที่จะเก็บรวบรวมไว้เพื่อใช้เสริมฐานความรู้สึกภูมิใจในตนเอง ยิ่งมองที่ผู้ใหญ่หากพบว่าเด็กสนใจเก็บสะสม กลับถูกหาว่าเก็บอะไรไม่เข้าเรื่องเข้าราว ทำให้หงุดหงิด แม้เมื่อกล่าวถึงการสูญเสียศีลธรรม ก็มักมีแนวโน้มยัดเยียดให้ไปเข้าวัดหาพระสงฆ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นภาพของการสูญเสียสัจธรรมที่ควรมีอยู่ในรากฐานของแต่ละคน

บนพื้นฐานสังคมที่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขจากรูปวัตถุทำให้ยึดติด ไม่ว่าที่ไหนที่มีคนก็ย่อมมีภาวะยึดติดทั้งนั้น และภาวะยึดติดเป็นสิ่งมีธรรมชาติที่กำหนดให้คนมุ่งมองไปยังเปลือกเหตุ ไม่ว่าในเรื่องใดๆ ทั้งสิ้น แม้เมื่อกล่าวถึงประชาธิปไตย บนพื้นฐานการเมือง คนส่วนใหญ่ก็มักมุ่งมองไปยังรัฐสภาและการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ดังจะพบเห็นภาพกันชัดๆ ในช่วงที่ผ่านพ้นมา โดยที่มีพฤติกรรมสะท้อนภาพกระแสการเรียกร้องต้องการรูปร่างลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งซึ่งอยู่ตรงปลายของโครงสร้าง แต่ขาดอีกด้านหนึ่งซึ่งมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์เจาะลึกเพื่อค้นหาความจริงว่า เราแต่ละคนได้สูญเสียอะไรไปจากรากฐานตนเองจึงทำให้ในปัจจุบันต้องขาดจิตสำนึกอันควรมีอยู่อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสิ่งดังกล่าวหากพบได้ ย่อมช่วยให้สามารถมองเห็นแนวทางการปฏิบัติที่ดำเนินไปได้ด้วยจิตใจอันสงบ

แม้ในด้านการพิจารณาแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย เราก็ยังได้ยินบุคคลผู้มีหน้าที่บริหารในระดับสูงกล่าวท่ามกลางที่ประชุมสัมมนาซึ่งจัดขึ้นเป็นทางการว่า เรารู้ร่วยกันมามากแล้ว ขอให้แบ่งปันไปรักษาแผลธรรมชาติกันบ้าง แทนที่จะมองสู่ทิศทางซึ่งเป็นเหตุแห่งปัญหาและกล่าวว่า ขอให้ละลดความอยากรวยลงไปเสียบ้าง เพื่อให้ธรรมชาติได้มีโอกาสรักษาแผลตัวเอง เพราะคง

ไม่มีใครรักษาแผลให้ธรรมชาติได้ หากคิดว่าตนเองทำได้ก็เท่ากับว่า ดึงเอาพื้นฐานของธรรมชาติเข้ามาไว้ในอุ้งมือกิเลสของตน ซึ่งการคิดที่มุ่งสู่ทิศทางดังกล่าวจึงปรากฏว่า ยิ่งทำไปทุกสิ่งก็ยิ่งเลวร้ายลงไปเรื่อย ๆ

จากภาพทั้งหมดที่เป็นของจริงซึ่งหยิบยกเอามาเพื่อใช้เป็นกรณีตัวอย่างสำหรับการศึกษา ทำให้สรุปได้ว่า ความอยากของคนคันเกิดจากอิทธิพลวัตถุเข้าไปสิงสู่ ไม่ว่าจะมีการแสดงออกที่มุ่งไปยังสิ่งใดก็ตามโดยที่คิดและหวังว่าจะได้สิ่งนั้นมาเป็นเจ้าของ แม้การเป็นเจ้าของความคิดนั่นคือการมุ่งเน้นไปยังปลายเหตุทั้งสิ้น แม้หากได้มาจริง เมื่อมุ่งไปสู่อนาคตสักระยะหนึ่ง ย่อมพบว่า นอกจากไม่ช่วยให้สิ่งต่าง ๆ ดีขึ้น กลับทำให้ทรุดลงไปกว่าเก่า แต่คนซึ่งรากฐานตกอยู่ในความอยากย่อมมีธรรมชาติที่ไม่อาจหวนกลับมาทบทวนสิ่งซึ่งเป็นอดีตได้จึงมองไม่เห็น

อย่างไรก็ตาม บุคคลผู้รู้ได้เข้าถึงได้ซึ่งคงมีอยู่อย่างแน่นอนไม่ว่ามีมากหรือน้อย ย่อมรู้ได้เองว่าหากละลดความอยากซึ่งปรากฏเป็นเงื่อนไขอยู่ในรากฐานตัวเองได้มากเพียงใด ทุก ๆ ประเด็นปัญหาที่กล่าวมาแล้วรวมถึงประเด็นอื่น ๆ หากมีมาอีก ย่อมได้รับการแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยตัวของมันเอง

หวนกลับมาพิจารณาโดยเริ่มประเด็นที่วัฒนธรรมโดยตรงกันอีกครั้งหนึ่ง การที่มุ่งเน้นมองไปยังโบราณสถาน เครื่องแต่งกาย ดนตรีและการแสดงซึ่งเชื่อว่าเป็นแบบไทย คงเป็นเพราะเหตุว่าบนพื้นฐานสังคมซึ่งตกอยู่ในสภาวะยึดติดรูปแบบร่วมกับนิสัยรักความสบายจนเป็นธรรมชาติ ทำให้รู้สึกว่าสิ่งทั้งหลายดังกล่าวสามารถมองเห็นได้ง่ายโดยที่มีเหตุมีผลสอดคล้องกันกับความจริงโดยเฉพาะในด้านที่เป็นรูปแบบซึ่งปรากฏอยู่ในรากฐาน

อนึ่ง สิ่งที่กล่าวมานี้หาใช่ว่าจะไม่เป็นประโยชน์ หากบุคคลผู้มีโอกาสสัมผัสจำเป็นต้องอ่านได้ถึงรากฐานความรู้สึกภายในตัวเองอย่างอิสระ ซึ่งโดยสัจธรรมอันควรปรากฏอยู่ในชุมชนท้องถิ่น จำเป็นต้องมีคนระดับผู้ใหญ่ผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรม และแรงศรัทธาบนฐานเหตุผลเป็นผู้นำปฏิบัติจากความจริงใจ กับอีกด้านหนึ่งควรมีการละเว้นจากการกระทำใด ๆ ที่มีผลครอบงำสติปัญญาส่งผลทำลายการพึ่งพาตนเองของเด็กและเยาวชน ตลอดจนชีวิตที่ยังด้อยโอกาสกว่าตนเพื่อหวังประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้งด้วย

ยิ่งทุกวันนี้ สื่อซึ่งเป็นรูปวัตถุที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยผู้ใหญ่เพื่อหาประโยชน์ใส่ตน มีความหลากหลายและถูกนำมาใช้ส่งผลทำลายภูมิปัญญาเด็กและเพื่อนมนุษย์ที่ยังด้อยกว่า สืบเนื่องมาจากผู้ผลิตขาดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมเพราะมีความอยากเข้าไปแฝงเป็นเงื่อนไขเพิ่มขึ้นและมักอ้างว่าตัวเองยังต้องทำมาหาเงินเพื่อการยังชีพจนเป็นนิสัย แทนการคิดต่อสู้กับจิตใจตัวเองได้อย่างแข็งแกร่งเช่นผู้ที่เสียสละจากใจจริง

อนึ่ง การมองภาพวัฒนธรรมด้วยความเข้าใจซึ่งยึดติดอยู่กับด้านที่เป็นเพียงรูปแบบของสิ่งอันเป็นผลพวง ก็คงไม่แตกต่างไปจากการมองภาพการศึกษาที่ยึดติดอยู่กับตำราและโรงเรียน

ตลอดจนสิ่งซึ่งครูสอน โดยที่การแสดงออกในทุกวันนี้ แม้จะไม่อาจนำเอามาตรการที่เป็นรูปวัตถุมาตรวจสอบได้ แต่หากบุคคลใดรักและสนใจปรับรากฐานตัวเองให้ละเอียดละมุนละไมและมีจิตวิญญาณเป็นฐานอย่างชัดเจน ย่อมรู้สึกและบอกตัวเองได้ ซึ่งระบบสื่อธรรมชาติเช่นนี้มีเหตุมีผลควบคุมตัวเองเป็นฐานอยู่แล้ว แม้ไม่อาจนำไปแสดงออกกับบุคคลอื่นหากไม่สามารถรับกระแสกันได้ก็ตาม

ดังนั้นก่อนมองไปยังโบราณสถานก็ดี เครื่องแต่งกายแบบไทยก็ดี และสรรพสิ่งอื่นๆ ซึ่งต่างก็มีพื้นฐานและความเป็นมายาวนานมากแม้ก่อนที่ชีวิตคนรุ่นใจจุบันจะสัมผัสได้จากด้านที่เป็นร่างกาย คงได้แต่มองจากภาพซึ่งเสมือนเป็นสิ่งจำลอง หรือไม่ก็อ่านจากหนังสือและรับฟังจากการบอกเล่าด้วยปาก จึงไม่ช่วยให้สามารถลงได้ลึกซึ้งถึงรากฐานจริง ทำให้อดที่จะรู้สึกไม่ได้ว่าเราฟื้นฟูกระแสวัฒนธรรมกันอย่างขาดการรู้ลึกซึ้งถึงขั้นตอนที่แท้จริงของวัฏจักรชีวิตเราเอง

หากหยั่งรู้ได้ถึง ย่อมรู้ได้ถึงขั้นตอนของการฟื้นฟูจิตสำนึกจากเด็กที่เจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่อันหวังได้ว่าน่าจะนำไปสู่เป้าหมายอย่างสำคัญก่อนอื่น เราคงต้องยอมรับความจริงว่า ในสภาพสังคมปัจจุบัน ได้มีการสูญเสียสิ่งอันควรมีอยู่ในรากฐานตัวเองไปอย่างลึกซึ้งจนถึงระดับซึ่งแทบจะสุดมือเอื้อมอยู่แล้วมิใช่หรือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมองไปยังกลุ่มบุคคลในระดับผู้ใหญ่ก่อนที่จะมองไปยังเยาวชนคนรุ่นหลังๆ

ก่อนจะจบเรื่องนี้ ใคร่ขอทำความเข้าใจให้ชัดเจนก่อนว่า การแสดงออกด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบ กับการแสดงออกบนพื้นฐานความอยาก ที่ต้องการจะให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้เป็นคนละด้านกัน โดยเหตุที่ความอยากเป็นสิ่งอยู่บนพื้นฐานกระแส ซึ่งมุ่งทิศทางออกจากตัวเองโดยที่เน้นหนักอยู่เพียงด้านเดียว ซึ่งแน่นอนที่สุด ย่อมมีแนวโน้มที่นำไปสู่ ภาวะรุนแรง และเป็นอันตรายแก่สังคมได้ง่ายที่สุด

ส่วนการแสดงออกบนพื้นฐานของจิตสำนึกรับผิดชอบย่อมเกิดจากการคิดการมองทั้งสองด้าน มีการรู้เขารู้เรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีธรรมชาติที่มุ่งเข้าใจผู้อื่นเป็นสิ่งนำทาง ยิ่งเป็นผู้อยู่ในระดับผู้ใหญ่ย่อมให้ความสำคัญแก่การเข้าใจเด็ก และเข้าใจคนซึ่งยังอยู่ในสถานะที่ยังด้อยกว่าจึงมีการเปิดโอกาสให้เรียนรู้ด้วยตนเองและหากเกิดความผิดพลาดย่อมพร้อมที่จะเข้าใจและให้กำลังใจแทนการซ้ำเติม อันถือเป็นการพัฒนาที่ลึกซึ้งและมุ่งที่รากฐานจริง

ไม่ว่าได้เร็วหรือช้าและไม่ว่าได้ยากหรือง่าย หากเป็นวิถีทางที่น่าจะให้สามารถรำลึกได้ถึงความสำคัญที่แท้จริงโดยมองเห็นเป้าหมายอย่างเด่นชัด เพื่อมุ่งสร้างเสริมรากฐานการพึ่งพาตนเองทางวัฒนธรรม ในขณะที่ชีวิตยังเป็นเด็กและประสบการณ์ก็ยังมีน้อย หากไม่เริ่มต้นจากสิ่งซึ่งอยู่ใกล้กายก่อนอื่นก็คงไม่อาจมองได้ถึง ดังนั้นจึงควรเริ่มต้นจากการตั้งคำถามถามว่า ทำอย่างไรจึงจะให้เด็กที่เกิดและเติบโตขึ้นมา สามารถรู้และรำลึกได้ลึกซึ้งถึงสิ่งอันถือเป็นอดีตของชีวิตตนเอง ไม่ว่าเร็วหรือช้า และการรู้ได้จากรากฐานอันบริสุทธิ์ย่อมปลอดจากการนำเอาเงื่อนไขในด้าน

ปริมาณหรือด้านรูปวัตถุเข้าไปแอบแฝงให้เกิดภาวะผูกติดอยู่ด้วย หากเป็นภาพการเก็บสะสมแม้เริ่มต้นจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งบนพื้นฐานความรู้สึกที่เกิดจากตัวเองอย่างอิสระ หาใช่การแนะให้เก็บไว้โดยมีเงื่อนไขต่อไปว่า เพราะขายได้เงิน หรือเพราะเพื่อนำไปสร้างความเด่นความดังให้แก่ตัวเองในอนาคต ซึ่งคุณสมบัติอันถือเป็นเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีผู้ใหญ่ที่ปฏิบัติด้วยใจรัก ทั้งในระดับครอบครัวระดับสถาบันการศึกษา ระดับงานและระดับชาติ ที่ปฏิบัติให้ถือเป็นแบบอย่างได้อย่างชัดเจน

วิถีชีวิตคนในสังคม หากเริ่มต้นจากรากฐานเช่นนี้ โดยที่อีกด้านหนึ่งมีการให้โอกาสแก่เยาวชนที่จะปฏิบัติอย่างอิสระ เพื่อหวังเพิ่มพูนรากฐานและระบบการเรียนรู้ซึ่งได้รับจากประสบการณ์จริงอันมีเป็นธรรมชาติอยู่ในตัวเองเป็นสรณะ ย่อมสามารถสานกระแสจากสิ่งเดียวที่เริ่มต้นไว้แล้ว ไปสู่การหยั่งรู้ได้ถึงความจริงของทุกสิ่ง แม้เรื่องอันมีพื้นฐานการเกิดอยู่ในอดีตก่อนที่ชีวิตตัวเองจะเกิดมานานมากเพียงใดและมีโอกาสสัมผัสได้เพียงภาพหรือเรื่องราวซึ่งเล่าขานกันมา ย่อมมีสัจธรรมที่สำนึกได้ถึง

แต่หากเริ่มต้นด้วยการชูเพียงรูปแบบของสิ่งซึ่งห่างไกลจากชีวิตจริงของแต่ละคนขึ้นมา แถมยังกระทำในลักษณะของการโอ้อวดสรรพคุณ นอกจากไม่ช่วยให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์แล้ว ยังทำให้กระแสหวนกลับมาส่งผลครอบงำทำลายรากฐานวัฒนธรรมที่แท้จริงลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งคงลงโทษใครอื่นไม่ได้นอกจากเป็นเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ใหญ่ที่ขาดการหยั่งรู้ได้ถึงกระแสการถ่ายทอดที่แท้จริง

หากวิถีชีวิตที่ได้รับการปูพื้นฐานมาอย่างเหมาะสมบนความเชื่อมั่นในสัจธรรม จนมาถึงช่วงหนึ่งบนรากฐานที่ลึกซึ้ง แม้ตาและกายจะไม่มีโอกาสเห็นได้สัมผัสได้ แต่จิตวิญญาณอันเกิดจากการมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งซึ่งปรากฏหลากหลายอยู่ในช่วงที่ชีวิตตนเองผ่านพ้นมาแล้ว ย่อมหยั่งรู้ได้ถึงคุณค่าของทุกสิ่งทุกอย่างแม้ก่อนที่ช่วงชีวิตตนเองจะเกิดมาด้วย และบุคคลใดได้รับการฝึกอบรมด้วยกระแสอันมีธรรมชาติในตนเองเป็นฐานกำหนดมาอย่างต่อเนื่อง ย่อมเชื่อมั่นได้ว่ามีการปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นที่เชื่อมั่นได้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการปฏิบัติที่มุ่งสร้างสรรค์เยาวชน และคนในกลุ่มซึ่งชีวิตด้อยโอกาสอย่างเป็นธรรมชาติอยู่ในตัวเอง.

ระพี สาคริก*

---

* ศาสดราจารย์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์